

Biz hekimler uyarıyoruz: Savaş, doğada ve insanda tahribat yapan, toplumsal yaşamı tehdit eden, insan eliyle yaratılan bir halk sağlığı sorunudur". Okuduğunuz satırlar, TTB Merkez Konseyi (MK) tarafından 24 Ocak 2018 günü yapılan basın açıklamasından. Açıklama "suç unsuru" kabul edilerek, TTB MK üyeleri 30 Ocak sabahının karanlığında evleri basılarak, hastanedeki odasında ve tabip odası binasında gözaltına alındı, 5-8 gün nezarete, spor salonunda tutuldular. Bir kez daha "suçsuzluğun öldürüldüğünü" gördük.

Yaşatılmak istenen bütün olumsuzluklara karşın, bu yıl 14 Mart Tıp Haftası etkinliklerimiz önceki yıllara göre çok daha coşkulu ve katılımlı gerçekleşti. Hem hekimler, tıp öğrencileri hem de sağlık emekçileri "tükenmediğimizi, birlikte güçlü olduğumuzu ve kararlılığımızı" hayata geçirdiler. Kararlılık umuttur. Umudumuzu bırakın kaybetmeyi azaltmadık bile.

Yaklaşık 16 yıldır hükümet olan AKP için, sağlık hizmetleri üzerinden propaganda 2007 ve 2011 seçimlerinde bir avantajdı. Oysa günümüzde dezavantaj haline geldi. Toplum için, sağlık emekçileri için sorunlar katlanarak artıyor. Sağlık, bu dönemde yeniden toplumsal mücadele alanı haline gelmiş olmanın özelliklerini taşıyor. TTB, demokratik kitle örgütleri, sendikalar ve siyasi partiler 2018 yılında sağlığa bu gözle bakabilmeliler.

Şimdi de yeni ve güzel bir bilgiyi paylaşacağız. İlgilenenlerin kolayca anımsayacağı gibi, Recep Akdağ'ın birinci Sağlık Bakanlığı döneminde, 2008 yılında binde 17 olan bebek ölüm hızı, 2009 (binde 10.02) ve 2010 (binde 7.8) yılında çok hızlı bir azalma göstermiş ve binde yediler seviyesinde de sabitlenmişti. Oysa, ne Türkiye'de bebek ölümlerinin seyrine, ne de aynı dönemin araştırmalarına göre, böyle bir azalmanın gerçekleşmesi mümkün görünmüyordu. O nedenle konunun takipçisi

olduk. İlk iki yıl herhangi bir iz bulamamıza karşın, 2012 yılının Sağlık İstatistikleri Yıllığı'nda, Recep Akdağ'ın bebek ölüm hızının evrensel tanımı dışında, kendinden menkul başka bir tanımlama yapıp, hesaplamayı da ona göre yaptığını ortaya çıkarmıştık.

Toplum ve Hekim başta olmak üzere, konuyla ilgili pek çok çalışma yayımlandı. Konunun bilim dışılığı paylaşıldı. Çünkü bu tanımlama hem Türkiye'de bebek ölüm hızının seyrini izlemede hem de başka ülkelerle yapılacak karşılaştırmalarda yanıltıcı oluyordu. Bu yılın başında Bakanlığın web sayfasına konan "Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2016" da bebek ölüm hızının evrensel tanımına geri dönüldüğünü gördük. Yıllıkta iki ayrı bebek ölüm hızı sunulmuş. Birisi evrensel tanıma göre, binde 9.7, diğeri Akdağ'ın tanımına göre, binde 7.3. İkisi arasındaki fark yüzde 33.

Yanıştaki ısrarından vazgeçen Sağlık Bakanlığı'na, özellikle de Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'ne teşekkür ediyoruz. Hem hatalı bilgiden hem de bir mahcubiyetten kurtulmuş olduk. Dileğimiz, evrensel tanım üzerinden hesaplamaların gelecek yıllarda da devam etmesi. Bununla birlikte, TÜİK verilerine göre 2016 yılındaki bebek ölüm hızımız binde 10.0. Sağlık Bakanlığı'nın bu farklılığı da yakın zamanda gidermesini, güvenilirliğinden kuşku duyulmayacak veri ve bilgileri kamuoyuna sunmasını bekliyoruz. İzlemeye ve paylaşmaya devam edeceğiz.

Şeker, günümüzde pancar ile kamıştan "doğal şeker adıyla ve mısırdan" "nişasta bazlı şeker (NBŞ)" olarak üretiliyor. Doğal şeker glukozdan oluşurken, NBŞ'nin yüzde 80'den fazlasını fruktoz oluşturuyor. Fruktoz, diğer şekerlere göre, karaciğerde daha hızlı yayılıyor ve hızla yağ asitlerine dönüşüyor. Ucuzluğu nedeniyle, NBŞ gıda sektöründe tercih ediliyor. Bugün için sahip olduğumuz bilimsel bilgilere göre, NBŞ içeren gıdaların tüketimi insülin direnci

oluşturuyor, beynin iştah bölümünü uyarıyor, tokluk hissi oluşturmadığından, daha çok yeme alışkanlığına yol açıyor, şişmanlık hastalığına ve bununla ilişkili kalın barsak, pankreas, karaciğer ve meme kanserinin gelişimine zemin hazırlıyor, şeker hastalığı ile kalp ve damar hastalıklarına yol açıyor. Kanda ürik asiti artırıyor ve gut hastalığını tetikliyor, var olanı şiddetlendiriyor, karaciğerde yağlanma ve siroza yol açıyor.

Bununla birlikte, şeker tekelleri kârlılığı nedeniyle NBŞ üretimini tercih ediyor. Ülkeleri, hükümetleri aracılığı ile pancar ve kamış üretmeyen, NBŞ satın almak zorunda kalacakları koşullara yönlendiriyor. Türkiye'de de benzer süreç 2000'li yılların başından itibaren yaşanıyor. Öncelikle şeker pancarı üretimine kota getirildi, üretimi kısıtlandı, kamu şeker fabrikalarının üretimi kapasite altına çekildi. Buna karşın, Türkiye, dünya pancar şekerinin yüzde 7'sini üretiyor. Rusya, Fransa, ABD ve Almanya'dan sonra beşinci sırada. Toplam doğal şeker üretiminde de 12. sırada yer alıyor. Türkiye'de halen pancardan üretim yapan 8'i özel, 25'i kamu iktisadi kuruluşu olan Türkşeker'e ait olmak üzere, 33 şeker fabrikası bulunuyor.

AKP Hükümeti, Şubat 2018'de bu 25 fabrikadan 14'ünü satacağını özelleştireceğini açıkladı. Afyon, Alpullu, Bor, Burdur, Çorum, Elbistan, Erzincan, Erzurum, Iğın, Kastamonu, Kırşehir, Muş, Turhal ve Yozgat' ta bulunan bu fabrikalar yılda, yaklaşık 1 milyon ton şeker, bitki beslemede kullanılan 325 bin ton melas ve hayvan beslemede kullanılan 2 milyon 750 bin ton küspe üretiliyor. Yaklaşık 8 bin çalışanı ve bu fabrikalar için pancar üreten binlerce köylü ailesi var. Peki, seçim hazırlığı yapan bir hükümetin bu cüreti nereden kaynaklanıyor? Görebildiğimiz kadarıyla bu cüretin birinci nedeni, NBŞ tekelleri ile var olan ve geliştirmek istediği ilişki. İkinci nedeni ise yandaş sermaye gruplarına kentsel

rant dağıtma ve bunun getirilerinden yararlanma hedefi. Önceki yıllarda tanık olmuştuk; Sümer Holding, Türkiye Denizcilik İşletmeleri limanları, SEK işletmeleri, SEKA fabrikaları ve et kombinelerinin de aralarında bulunduğu toplam 52 işletme, özelleştirilme sonrasında kapatıldı. Afsarları başka ticari amaçlar için kullanıldı. Şeker fabrikalarını da benzer bir son bekliyor.

Bugün için şeker fabrikalarının özelleştirilmesine, üretimin azaltılmasına ya/ ya da durdurulmasına karşı çıkmak, halkın sağlığına sahip çıkmak demektir. NBS, halkın sağlığına zararlıdır. Gıda sanayinde kullanıldığı için de kişisel korunma uygulamasına olanak vermemektedir. NBS'den korunmanın tek yolu toplumsal korunmadır. Başta gıda üretimi olmak üzere, yalnızca doğal şekerin kullanılması ve NBS üretiminin durdurulması gerekmektedir.

Temsilde adalet ilkesinin sorunlu olduğu hem yerel hem de genel seçim sistemimiz vardı. Nisan 2017'de OHAL koşullarında yapılmasına karşın, Referandum'da "Evet"çi hükümet partisi AKP ve MHP'nin toplam oylarında, son seçimlere göre, 10 puandan daha fazla bir kayıp yaşandı. Ardından, birinin hükümette diğerinin de mecliste "kalabilme" kaygıları pekişti. Normal süresinde olursa 2019 yılında yapılması gereken üç seçime yönelik hızla önlem almak kendileri için zorunlu oldu. "Seçimlerin Temel Hükümetleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 13 Mart'ta TBMM'de jet hızıyla kabul edildi, 3 gün sonra yasalaştı. Bu yasa ile birlikte seçim sistemimizdeki "temsilde adaletsizlik" daha da arttı, yanı sıra, seçim güvenliğini tehdit eden "önlemler" eklenmiş oldu. Düzenlemeye göre; 1) Siyasi partiler seçimlere ittifak yaparak katılabilecek. 2) Bir parti üyesinin başka bir partiden milletvekili adayı olma yasağı ile

bir partinin diğer bir partiyi seçimde destekleme yasağı kalktı. 3) İttifak yapan siyasi partilerin aldıkları oyun, geçerli oyların toplamının yüzde 10'unu geçmesi hâlinde, bu siyasi partilerin her biri barajı geçmiş olacak. 4) Hastalığı ya da engeli nedeniyle yatağa bağlı olan seçmenler için seyyar sandık oluşturulabilecek. 5) Mühürsüz oy pusulaları ve zarfları geçerli sayılacak. 6) Aynı binada oturan seçmenler, aile bütünlükleri korunarak başka başka sandık listelerine yazılabilecek. 7) Sandık kurulu başkanları kamu görevlileri arasından belirlenecek. 8) Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinde oy pusulaları aynı zarfa konabilecek. 9) Sandık çevresinde bir sorun yaşandığında, sandık kurulu başkanı ve üyeleri dışında seçmenler de bizzat başvuru yaparak, kolluk gücü çağırabilecek. 10) Sandıklar hakkında güvenlik gerekçesiyle, valiler tarafından bile, birleştirme ve taşıma kararı verilebilecek. Görüldüğü gibi değişiklikler, yalnızca ittifak yapan partiler yararına değil, özellikle iktidarda olan partilere aşırı ve haksız birçok avantaj getirdi. Bununla birlikte, toplumu seçimlerin göstermelik olduğuna ikna edecek düzeyde değişiklikler olmadığı da görülüyor. Çünkü, iktidarın hâlâ "topluma, demokrasinin tümüyle askıya alınmadığı görüntüsü verilmiş olmasına" gereksinimi var. Bu nedenle de dikkatli. Aksine, iktidar partisinin, muhalefeti kolayca hedef tahtasına oturtabileceği bir blok hâline getirme, buna zorlama çabası içinde olduğunu izliyoruz. İktidarın referandumdan sonraki hâli; sorunun muhalefetin yetersizliğinden ve beceriksizliğinden kaynaklandığı, iktidarın alternatifsiz olduğu imajını geliştirmesini gerekli kılıyor. Böyle bir durumda muhalefetin öncelikli işi; kamuoyunda doğal olarak, özellikle muhalefet seçmeninde "madem seçim güvenliği ortadan kalktı ve bir şey değişmeyecek, sandığa gitmeyelim,

oy kullanmayalım" düşüncesinin oluşmasını ve yaygınlaşmasını engellemek olmalıdır. Muhalefet, hep birlikte, seçmen kütüğü ve seçmen listelerinden, ıslak imzalı sandık tutanaklarının YSK'ya gönderilmesi, sayılmış oyların teslim edilmesi dâhil, seçimin her bir aşamasını yeni şekliyle çok iyi analiz etmeli, her bir aşamada en güvenli halin sağlanması için ne(ler) yapılması gerektiğini belirlemeli ve bunun gereğini de yerine getirmeli ve oyların boşa gitmeyeceği mesajını kamuoyunu ikna edecek biçimde vermelidir. Referandumda eksik kalanlar hayata geçirilebilmelidir.

Her ne değişiklik yapılmış olursa olsun, seçime katılımı en yüksek seviyeye çıkartabilmek önemli. Bugünden, seçim virajına kadar konuşulacak tek şey "sandık güvenliği" ve "biz seçim/sandık güvenliği için ne yapabiliriz" olmalıdır. Başka tercihlerin başarısı bunun yanında çok çok daha zordur.

Bu arada, iki aşamalı seçim sisteminin uygulanmakta olduğu ülke örneklerinin çok iyi analiz edilmesi de ihmal edilmemelidir. Virajdan sonra da "ilkeler ve oyların boşa gitmeyeceği, ortak yönetmeye adayız" güvenini vererek, muhalefet seçmeninin hem firesiz olmasını hem de büyütülmesini sağlamak gerekecektir.

Bu sayımızda "Dinin Siyasallaşması ve Sağlık" konulu dosyamızın ikinci sayısını yayımlıyoruz. Bu sayıda Feride Aksu Tanık, Burhanettin Kaya, Osman Öztürk, Nürsel Şahin, İlker Cebeci ve Neslihan Sevim, Lale Tırtıl, Ebru Basa konuyu çeşitli yönleriyle irdeliyorlar. Ayrıca sayımızda Setenay Altınbaş ve arkadaşlarının şiddet başlığında yaptığı bir araştırma da var. Yazarlarımıza ve dosya editörlerimize bir kez daha teşekkür ediyor, birlikte çalışma isteğimizi iletiyoruz. Bahar umudumuzu daha da pekiştirdi. Yok yok olsun diye çalışmaya devam ediyoruz. Dostlukla...